

Nd.

175. Frumvarp til laga

um tekjuöflun fyrir rikissjóð til atvinnuaukningar o. fl.

Flm.: Einar Olgeirsson, Ísleifur Högnason.

1. gr.

Til þess að standast aukin útgjöld rikissjóðs til atvinnubóta, verklegra framkvæmda og til styrktar smáútvegsmönnum og bændum, skal innheimta skatta svo sem hér segir.

I. KAFLI

Stóribúða- og háleiguskattur.

2. gr.

Hver sá, sem býr í íbúð, sem metin er til fasteignamats yfir 18000 kr. virði með tilheyrandi lóð, og eigi hefir fleiri í heimili en 5 manns, skal greiða af henni stóribúðaskatt. Fyrir hvern heimilismann umfram 5 skal hækka skattfrjálst íbúðarverð um 2500 kr. og lækka það um sömu upphæð fyrir hvern mann, sem heimilismenn eru færri en 5. Þó skulu íbúðir, sem að fasteignamati eru 12000 kr. virði eða minna, jafnan vera skattfrjálsar.

Stóribúðaskatturinn skal nema:

Ef hinn skattskyldi hluti íbúðarverðsins er undir 5000 kr., greiðist af honum 3%.

Af 5000—15000 kr. greiðast	150 kr. af	5000 kr. og 3.5% af afgangi.
— 15000—25000 —	500	— 15000 — — 4 — — —
— 25000—35000 —	900	— 25000 — — 4.5 — — —
— 35000—45000 —	1350	— 35000 — — 5 — — —
— 45000—55000 —	1850	— 45000 — — 5.5 — — —
— 55000—65000 —	2400	— 55000 — — 6 — — —
— 65000—75000 —	3000	— 65000 — — 6.5 — — —
— 75000 og þar yfir	3650	— 75000 — — 7 — — —

Húseigandi er ábyrgur fyrir skattgreiðslu leigjenda sinna, enda hvílir skatturinn sem lögveð á húseigninni. Skattinn má taka lögtaki.

Skatturinn greiðist mánaðarlega eftir á, í fyrsta sinn 1. maí 1938.

Skattfrjálsar eru íbúðir sendiherra erlendra ríkja.

3. gr.

Af hverskonar húsaleigu, sem nemur meira en 15% af kaupverði húseignarinnar, að meðtalinni lóð, skal húseigandinn greiða háleiguskatt af því, sem umfram er. Kaupverðið telst það verð, er eigandi eignaðist eignina fyrir í upphafi, að viðbættu hæfilega metnu andvirði endurbóta og viðbygginga, en að frádreginni eðlilegri fyrningu. Hafi eigandi fengið eignina að erfðum, vegna stofnunar eða slita hjúskapar eða á annan þvílíkan hátt, telst kaupverðið það, sem eignin var honum útlögð fyrir. Ef um gjöf er að ræða, skal eignin sérstaklega metin í þessu skyni til verðs, svo sem það telst verið hafa á þeim tíma, er eigandinn fékk hana í hendur.

Háleiguskattinn skal reikna af þeim hluta húsaleigunnar, sem er umfram 15% af kaupverði, og skal hann nema:

Af því, sem leigan nemur yfir	15%	allt að	20%	af kaupverði, greiðist	10%
— — — — —	20—	— — —	25—	— — —	20—
— — — — —	25—	— — —	30—	— — —	30—
— — — — —	30—	— — —	35—	— — —	40—
— — — — —	35—	— — —	40—	— — —	50—
— — — — —	40—	— — —	45—	— — —	60—
— — — — —	45—	— — —	50—	— — —	70—
— — — — —	50—	— — —	55—	— — —	80—
— — — — —	55—	— — —	60—	— — —	90—
— — — — —	60—	— — —	65—	— — —	100—

Skattur þessi hvílir sem lögveð á eignunum, hefir lögtaksrétt og greiðist mánaðarlega eftir á, í fyrsta sinn 1. maí 1938.

Öryrkja fólk, sem jafnframt er efnalítið og ekki hefir meiri tekjur, að meðtöldum tekjum af húsaleigu, en svo, að nægi til framfæris, má undanþiggja háleiguskatti.

Háleiguskatt skal ekki greiða af húsaleigu í húsum, sem byggð eru eftir að lög þessi öðlast gildi.

4. gr.

Skattur samkv. 2. og 3. gr. ákveðst af skattstjóra í Reykjavík, en af skattanefndum utan Reykjavíkur. Fjármálaráðherra setur nánari reglur um ákvörðun skattsins, ákvörðun kaupverðs og mat á endurbótum, viðbyggingum og fyrningu, um hversu greina skal sundur og meta einstaka hluta í sama húsi til eignar, kaupverðs eða leigu, og um undanþágur handa öryrkja fólk.

II. KAFLI

Vaxtaskattur.

5. gr.

Greiða skal skatt af eftirgreindum vaxtatekjum:

1. Vöxtum af innstæðum hjá lánsstofnunum, svo sem bönkum, sparisjóðum, innlánsdeildum félaga og öðrum lánsstofnunum.
2. Vöxtum af skuldabréfum eða vixlum, sem tryggðir eru með veði í fasteign, bankavaxtabréfum, ríkisskuldabréfum, skuldabréfum hæjar- og sveitarsjóða og öðrum slíkum opinberum verðbréfum.

Afföll af veðskuldabréfum teljast til vaxta, og skal telja öll afföll til vaxtatekna á því ári, sem afföllin eru tekin.

6. gr.

Af hinni skattskyldu vaxtafjárhæð samkv. 7. gr. skal greiða vaxtaskatt: 10% af vöxtum allt að 5%, 11% af vöxtum 5—6%, 12% af vöxtum 6% og yfir. Sami skattstigi skal gilda við greiðslu skatts af afföllum samkv. síðustu málsg. 5. gr.

7. gr.

Gjalddagi vaxta er gjalddagi vaxtaskatts af öllum vaxtabréfum, en af innstæðum í bönkum og öðrum lánsstofnunum er gjalddagi 1. júlí og 31. des. ár hvert. — Skattskyldan vaxtatíma skal reikna frá síðasta gjalddaga skattsins og í fyrsta sinn frá þeim tíma sem síðasti gjalddagi hefði verið, ef lögin hefðu verið í gildi.

8. gr.

Undanþegnir greiðslu vaxtaskatts eru:

Konungur og ættmenn hans, ríkissjóður, ríkisfyrirtæki og ríkisstofnanir og aðrir þeir sjóðir, er standa undir umsjón ríkisstjórnarinnar, sveitarfélög, bæjarfélög og sýslusjóðir og fyrirtæki, er þau reka, og sjóðir þeirra, bankarnir og þeir sparisjóðir,

er engan arð greiða stofnendum sínum og ábyrgðarmönnum, erlendir þjóðhöfðingjar, sendiherrar og sendikonsúlur annara ríkja og starfsmenn erlendra sendisveita, og loks sjóðir, sem ótvírætt vinna að almenningsbeill, svo sem sjóðir verklýðsfélaga og líknarfélaga, og ákveður fjármálaráðherra nánar með reglugerð, hverjir þeir séu. Auk þess eru undanþegin vaxtaskatti þrotabú og dánarbú, sem ekki eiga fyrir skuldum.

Geti einhver, er greitt hefir vaxtaskatt, sannað það með vottorði skattanefndar eða skattstjóra, að hann hafi hvorki skattskyldar eignir né tekjur, skal vaxtaskattur hans endurgreiddur.

9. gr.

Vaxtagreiðandi, hvort sem það eru stofnanir, sem hafa gefið út opinber verðbréf, eða útgefendur einstakra veðskuldabréfa, skal greiða vaxtaskatt. Skal hann standa skil á skattinum til viðkomandi skattheimtumanns samkv. 11. gr. innan eins mánaðar frá gjalddaga skattsins, og skal hann láta fylgja greinargerð um það, hvernig skatturinn er reiknaður. Vaxtaskuldari afhendir síðan vaxtahafa kvittun fyrir skattgreiðslunni. Greiðsla vaxtaskatts af afföllum dregst frá afborgun bréfsins. — Vanræki vaxtagreiðandi að halda eftir vaxtaskatti, skal krefja vaxtamóttakanda um skattupphæðina, en vaxtagreiðandi er þó jafnframt ábyrgur fyrir skattinum, þar til hann er að fullu greiddur.

10. gr.

Nú hefir vaxtaskattur ekki verið greiddur áður en 6 vikur eru liðnar frá því gjaldanda hefir verið tilkynnt það, og er þá heimilt að láta fara fram lögtak fyrir skattinum í hinni veðsettu eign, ef um veðskuldabréf er að ræða.

11. gr.

Lögreglustjórar, í Reykjavík tollstjóri, innheimta vaxtaskatt samkv. fyrirmælum 9. gr.

12. gr.

Eftirlit með greiðslu vaxtaskatts hafa skattanefndir (skattstjóri í Reykjavík). Skulu skattheimtumenn láta skattanefndum (skattstjóra) í té skrá yfir greiðslu vaxtaskatts undanfarið ár fyrir 15. febr. ár hvert, og skal skránni fylgja greinargerð skattgreiðanda.

13. gr.

Til þess að gera auðveldara eftirlit skattanefnda (skattstjóra) um greiðslu vaxtaskatts, skal fjármálaráðherra gefa út reglugerð um nafnaskrásetningu eigenda allra verðbréfa, og skal skrásetning þessi fara fram í fyrsta sinn í janúar 1938 og síðan í hvert skipti sem eigendaskipti verða á verðbréfum. Skulu í reglugerð þessari felast ákvæði um það, að vaxtagreiðandi sé ekki skyldur til vaxtagreiðslu, hafi skrásetning þessi ekki farið fram. Ennfremur skal í reglugerð nánar ákveðið, hvernig greiðsla vaxtaskatts skuli fara fram, fyrirkomulag innheimtanna og nánari reglur um það, hverjir skuli undanþegnir vaxtaskatti.

14. gr.

Um rannsóknarvald skattanefnda samkv. þessum lögum, kærufresti og kærúrrskurðun, svo og viðurlög fyrir brot á lögum þessum gilda ákvæði laga um tekju- og eignarskatt, eftir því sem við á.

III. KAFLI

Verðhækkunarskattur við sölu fasteigna.

15. gr.

Í hvert sinn, sem fasteign er seld, skal greiða til ríkisins skatt af verðhækkun fasteignarinnar svo sem hér segir:

Af söluverði fasteignarinnar að frádregnu kaupverði, eins og það er skilgreint í 3. gr. þessara laga, eða kostnaðarverði, hafi eignin ekki verið seld áður, skal seljandinn greiða 10%. Frá söluverði skal þó draga þá hækkun frá síðasta söluverði, sem af endurbótum leiðir, er seljandi hefir látið gera á fasteigninni, hafi hann strax eftir að þær voru fullgerðar beðið um endurmat á fasteigninni og það farið fram.

16. gr.

Nú kemur það fram við sölu á óbyggðri lóð, lóð ásamt byggingum á henni, löndum eða á vatnsréttindum, að þessi verðmæti hafa, frá því þau voru síðast seld eða metin til fasteignamats, hækkað í verði um meira en 50% vegna framkvæmda hins opinbera eða annara aðgerða, án þess eigandi hafi nokkru til kostað eða mjög óverulegu, og skal þá seljandi greiða í rikissjóð skatt, er nemi 20% af verðhækkun hennar, enda greiðir hann þá ekki skatt samkvæmt 15. gr. þessara laga.

17. gr.

Nú hefir maður á leigu frá ríkinu lönd, er hann leigir öðrum sem lóðir, en hagnýtir ekki sjálfur, og skal hann þá af hverri lóð, er hann leigir út, greiða í rikissjóð 10% af þeirri fjárhæð, sem leiga sú, er hann tekur, er hærri en sú, er hann geldur af þeirri lóð. Fasteignamatnefnd ákveður, hve mikill hluti af leigunni, sem ganga skal til ríkisins, fellur á hverja lóð.

18. gr.

Skýlt skal hverjum seljanda fasteignar að tilkynna viðkomandi lögreglustjóra, í Reykjavík tollstjóra, hið sanna söluverð hennar um leið og sala fer fram. Nú lætur seljandi hjá liða að tilkynna sölu á fasteign, eða tilgreinir rangt söluverð, og skal hann þá, auk verðhækkunarskattsins, greiða sekt, er nemi 20% hinnar skattskyldu upphæðar, nema þyngri refsing liggir við að lögum.

19. gr.

Sala er í lögum þessum allir þeir samningar, sem fela í sér framsal á eignarrétti fasteignar, hvenær sem það fer fram á samningstímanum. Nú er fasteign seld á þann hátt, að hún er eign seljanda þar til kaupverðið er að fullu greitt, og skal seljandi engu að síður tilkynna lögreglustjóra, að samningur hafi verið gerður, er feli í sér sölu og hvert sé söluverðið. Skal það og gilda um sölusamninga, er þegar hafa verið gerðir, er lög þessi öðlast gildi, ef afsal hefir ekki átt sér stað. Skal lögreglustjóri síðan reikna út skattupphæðina, er greiða ber, og fellur hún í gjalddaga eftir því, sem kaupverðið er greitt, en þó ekki sjaldnar en einu sinni á ári.

20. gr.

Gjöld þau, sem um er rætt í 15. og 16. gr. laga þessara, skulu í 2 ár frá gjalddaga ganga fyrir öllum veðkröfum í fasteigninni, sem þau hvíla á, nema öðrum opinberum gjöldum.

21. gr.

Undanþegnar skatti samkv. 15. og 16. gr. þessara laga eru fasteignir rikissjóðs, bæjar- og sveitarfélaga og erlendra ríkja, að svo miklu leyti sem þær eru notaðar af sendimönnum þeirra.

22. gr.

Fjármálaráðherra setur með reglugerð nánari reglur um gjalddaga, innheimtur, tilkynningar o. fl., er þurfa þykir í samhandi við gjöld þau, er um ræðir í 15., 16. og 17. gr. laga þessara.

IV. KAFLI

23. gr.

Lög þessi öðlast nú þegar gildi.

Greinargerð.

Tilgangur þessa frumvarps er að afla ríkissjóði tekna, er hægt sé að verja til atvinnubóta, aukinna verklegra framkvæmda og til þess að styrkja smáútvegsmenn og bændur. Tekjurnar, sem verja á til þess að mæta útgjöldum þeim, sem nefndar hafa verið, verða samkvæmt frumvarpi þessu fyrst og fremst teknar með sköttum af efnameiri stéttum þjóðfélagsins. Í frumvarpi þessu eru skattarnir miðaðir við það, að þeir rýri ekki tekjur þeirra manna, sem berjast í bökkum til þess að hafa ofan af fyrir sér. Og er það skoðun vor, að réttara sé að taka tekjur til ríkissjóðs með þeim hætti, sem frv. þetta gerir ráð fyrir, heldur en að hækka tolla á nauðsynjum almennings. Annað höfuðatriði þessa frumvarps er það, að atvinnurekstur eða framkvæmdir, sem skapað geta vinnu, er ekki skattlagður.

Frv. gengur út á það að skerða að töluverðu leyti gróða af lóðabraski, verðbréfa-verzlun o. fl., og eru því fullar líkur á því, að frv. geti haft áhrif í þá átt, að menn leiti með peninga sína í einhverskonar atvinnurekstur meira en nú er. Hagnaðarvonir manna af hverskonar braski eru svo miklar, að þeir setja peninga sína í slikt miklu frekar heldur en í atvinnurekstur, sem oft og tíðum getur verið áhættumikill. Þetta orsakar óheilbriggt ástand í þjóðfélaginu, og því er ástæða til þess að draga úr þessum hagnaðarmöguleikum, svo að menn leiti frekar annað til þess að ávaxta fé sitt.

Um I. kafla.

Frv. samhljóða þessum kafla hafa áður verið flutt á Alþingi. Á þingi 1932 fluttu Jónas Þorbergsson, Bergur Jónsson, Hannes Jónsson og Sveinbjörn Högnason frv. til laga um stóribúðaskatt, og er 2. gr. þessa frv. mestmegnis samhljóða því.

Á sama þingi fluttu Steingrímur Steinþórsson, Halldór Stefánsson, Jónas Þorbergsson og Sveinbjörn Högnason frv. til laga um háleiguskatt, og er 3. gr. þessa frv. því sem næst samhljóða því frv.

Á Alþingi 1933 flutti Jónas Jónsson bæði þessi frv. í efri deild. Og á sama þingi báru þeir Haraldur Guðmundsson, Héðinn Valdimarsson og Vilmundur Jónsson fram frv. til laga um stóribúða- og háleiguskatt til húsnæðisbóta. Þetta frv. var nokkurnveginn samhljóða fyrrnefndum frv. og er 3. gr. þessa frv. að heita má orðrétt sniðin eftir öllum þessum frumvörpum.

Visast því til þeirra um greinargerð fyrir þessum kafla frumvarpsins.

Um II. kafla.

Hér er um að ræða nýmæli í íslenskri löggjöf, en vaxtaskattur í líku formi og því, sem farið er fram á í þessum kafla frumvarpsins. tíðkast víða í löggjöf nágrennalandanna. Umfram það, sem hér er um tekjuöflun fyrir ríkissjóð að ræða, er þessum kafla ætlað að verða til þess að lagfæra þá bresti í skattalöggjöfinni, sem gera skattþegnum það mögulegt að draga stórfé undan tekju- og eignarskatti. Mun ekki ofmælt, þó talið sé, að um 20 millj. kr. af bankainnstæðum, sem skattskyldar eru, komi ekki til skattaframtals. Hvað bankainnstæðum viðvikur hafa reyndar verið settar reglur, sem heimila skattanefndum aðgang að innstæðureikningum bankanna til saman-

burðar við skattaframtöl, en þær virðast ekki hafa komið að neinu haldi, enda aldrei fullkomið eftirlit, þar sem menn geta átt fé á banka undir dulnefni, auk þess sem það er opinbert leyndarmál, að ekki hefir alltaf gengið sem bezt að framfylgja reglum þessum gagnvart bönkunum. Viðvikjandi eftirliti með því, hverjir eru eigendur verðbréfa, er í þessum kafla gert ráð fyrir því, að þau séu skrásett á nöfn, til þess að girða fyrir það, að unnt sé að draga þau undan skatti, en nú eru verðbréf dregin undan skatti í stórum stíl, jafnvel svo tugum milljóna skiptir. Rétt þykir að benda á það, að þessi kaflar gerir ráð fyrir, að ýmsir sjóðir, stofnanir og fyrirtæki, sem skattfrjáls eru til tekju- og eignarskatts, eru skattskyld til vaxtaskatts.

Um III. kafla.

Verðhækkunarskatturinn, sem gert er ráð fyrir í þessum kafla frv., er nýr tekjustofn fyrir ríkið. Mikið hefir verið rætt um verðhækkunarskatt hér á landi, og munu flestir fallast á, að sanngjarnt sé, að nokkur hluti þess hagnaðar, er menn fá fyrir verðhækkun fasteigna án þess að þeir hafi sjálfir nokkurn tilkostnað, renni í ríkissjóð. Slík verðhækkun er stundum beinlínis afleiðing opinberra framkvæmda, t. d. samgöngubóta, hafnarmannvirkja o. fl., en þegar þannig stendur á, virðist krafa ríkisins til þess að taka til sín hluta af verðhækkuninni fullkomlega sanngjörn. Svipuðu máli gegnir um þá, er hafa á leigu lönd ríkisins til mjög langs tíma, fyrir sáralítið gjald, en hagnýta ekki sjálfir löndin, heldur leigja þau öðrum gegn miklu herra verði. Slíkar tekjur virðist full ástæða til þess að skattleggja.

Verð á fasteignum, einkum í Reykjavík, er afarhátt. Það eru ekki hvað sízt hin sífelldu eigendaskipti, sem hækka verðið. Menn kaupa hús, dytta eitthvað smávægilega upp á það og selja svo aftur að miklum mun dýrara en til þess hefir verið kostað. Á þennan hátt er kaupverð húsa skrúfað óeðlilega hátt, sem svo aftur kemur fram í hárrí húsaleigu. Þessum kafla er ætlað að draga úr hinum tíðu eigendaskiptum og takmarka gróða fasteignasalanna.

Tekjur þær, sem við teljum, að frumvarp þetta myndi afla ríkissjóði, ef það yrði að lögum, er ekki hægt að áætla með neinni vissu. Um mörg þau atriði, sem ákveða tekjuupphæðina, eru ekki til neinar skýrslur; önnur atriði eru þannig, að ekki verður séð fyrirfram, hve miklar tekjur þau gefa. Þó virðist mega gera ráð fyrir, að háleigu- og stóribúðaskatturinn gefi 150—200 þús. kr., vaxtaskatturinn um 500 þús. kr. og verðhækkunarskatturinn einar 100—150 þús. kr., eða samtals um 800 þús. kr.

Rétt er hinsvegar að geta þess, að í sambandi við framkvæmd þessara laga, sem hér er lagt til að sett séu, er óhjákvæmilegt, að veðlánastofnun, eins og veðdeild Landsbankans eða önnur slík, taki til starfa með nauðsynlegu fjármagni, til að tryggja lánsfé til húsbýgginga með eðlilegum og heilbrigðum kjörum. Munu flutningsmenn leggja fram tillögu í þá átt, þegar sýnt er, hverjar móttökur þetta frv. fær.

Nánar í framsögu.